

Sygn. akt I ACa 1543/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Władysław Pawlak
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **M. K.**

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) **w K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 1 lipca 2014 r. sygn. akt I C 309/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt : I ACa 1543/14

UZASADNIENIE

M. K. w pozwie skierowanym przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. domagała się :

- zasądzenia na swoją rzecz kwoty 110 000 złotych , stanowiącej równowartość zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego związanego z trzypokojowym mieszkaniem , którego nigdy nie otrzymała mimo , że wkład ten uprzednio został w całości przez nią zgromadzony.

Ewentualnie wносиła o zasądzenie od strony przeciwnej odszkodowania stanowiącego równowartość takiego mieszkania , którego Spółdzielnia mimo takiego obowiązku na nią nie przeniosła.

Uzasadniając zgłoszone żądania wskazała, że była członkiem Spółdzielni Mieszkaniowej (...), której następcą prawnym jest strona pozwana, od 1973r i zgromadziła pełny wkład na mieszkanie w kwocie 32 000 / ówczesnych / złotych.

W dniu 21 marca 1984r doszło pomiędzy stronami do zawarcia umowy określającej kolejność przydziału mieszkania. Pomimo tego nigdy takiego przydziału nie otrzymała. Nie mogła też, z uwagi na ówczesnie obowiązujące przepisy, przenieść zgromadzonych na wkład środków na książeczkę mieszkaniową.

W 2013r zrezygnowała z członkostwa w Spółdzielni i zwróciła się o zwrot równowartości zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego, odpowiedzią na co była propozycja pozwanej dotycząca zwrotu jego nominalnej wartości w kwocie 2, 93 złotego. W jej ocenie z uwagi na istotną zmianę siły nabywczej pieniądza od czasu postania wierzytelności z tego tytułu może ona skutecznie ubiegać się o dokonanie sądowej waporyzacji świadczenia z tego źródła, które obowiązana jest na jej rzecz spełnić pozwana.

Motywuując drugie ze zgłoszonych żądań M. K. podnosiła, że na podstawie umowy zawartej przez strony w dniu 21 marca 1984r Spółdzielnia zobowiązała się do przyznania jej mieszkania, które odpowiadało wartości zgromadzonego wkładu. Swojego zobowiązania nie wykonała, a powódka może skutecznie ubiegać się o wyrównanie szkody wynikającej z tego zaniechania, której rozmiar odpowiada równowartości takiego lokalu na wolnym rynku.

W toku sporu powódka cofnęła powództwo obejmujące żądanie przyznania odszkodowania.

Odpowiadając na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz obciążenia przeciwniczki procesowej kosztami sporu.

W swoim stanowisku przyznała, że M. K. była członkiem Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. od 1 sierpnia 1973r. Zgromadziła zaliczkowy wkład na mieszkanie typu (...), w łącznej kwocie [po denominacji] 2, 87 złotego. Przydziału tego mieszkania nie otrzymała, równocześnie strony nie zawarły umowy, która zobowiązałaby Spółdzielnię do dokonania takiego przydziału.

Wbrew stanowisku powódki taka umową nie jest umowa z 21 marca 1984r, która dotyczyła jedynie określenia kolejności przydziału mieszkania przy spełnieniu oznaczonych w niej warunków, których M. K. nie wypełniła nie zyskując kwalifikacji do przydziału.

Kiedy na wniosek powódki, z dnia 25 września 2013r, została ona wykreślona z grona członków strony pozwanej uchwałą zarządu z dnia 2 października tego roku, dopiero wówczas powstało po stronie Spółdzielni zobowiązanie do zwrotu na jej rzecz zgromadzonych udziałów członkowskich i wkładu. Spełnienie tych świadczeń pozwana zaproponowała w wysokości odpowiadającej ich wartości nominalnej.

W tych okolicznościach, w ocenie strony pozwanej, domaganie się sądowej waloryzacji świadczenia z tytułu zgromadzonego wkładu mieszkaniowego o charakterze zaliczkowym nie jest zasadne albowiem powódka nie wykazała, że od daty powstania zobowiązania do jego zwrotu po stronie Spółdzielni, doszło do istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza.

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2014r, Sąd Okręgowy w Krakowie :

- oddalił powództwo [pkt I],
- umorzył postępowanie w części obejmującej cofnięte przez powódkę żądanie zasądzenia odszkodowania [pkt II],
- zasądził od M. K. na rzecz strony pozwanej kwotę 3 600 złotych tytułem kosztów procesu. [pkt III sentencji wyroku].

Sąd I instancji ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

Decyzją z dnia 1 sierpnia 1973r Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej „ (...)”, w K. przyjął M. K. w poczet jej członków. Wpisał ją do rejestru tychże pod numerem (...) oraz zakwalifikował do otrzymania mieszkania typu (...) Powódka zgromadziła zaliczkowy wkład w kwocie 28 700 / ówczesnych/ złotych oraz wniosła 500 złotych tytułem udziału członkowskiego.

W dniu 21 marca 1984r strony zawarły umowę nr (...) w sprawie określenia kolejności przydziału mieszkania , która ustalała zasady przedzielania członkom lokali mieszkalnych w oparciu o przyjęte wewnątrzspółdzielcze kryteria kwalifikacyjne m. in listy oczekujących, stosownie do istniejących możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych , w ramach zasobów Spółdzielni. Powódka nie spełniła tych wymagań przydziału na jej rzecz lokalu mieszkalnego.

Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) „ uległa likwidacji w 1990r.

W oparciu o jej majątek powstało siedem nowych jednostek spółdzielczych , w tym w tym Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) „ . Następnie, w 1999r , doszło do wydzielenia z niej nowej struktury - Spółdzielni Mieszkaniowej (...) Z tej ostatniej wydzielono stronę pozwaną- Spółdzielnię Mieszkaniową (...) „ , której zadaniem zasadniczym było prowadzenie działalności inwestycyjnej. Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym 20 marca 2003r.

Powódka stała członkiem tej Spółdzielni , a strona pozwana przejęła w związku z tym wniesiony przez nią udział o wartości nominalnej - po denominacji- 0, 05 złotego oraz uiszczony zaliczkowy wkład mieszkaniowy o wartości 2, 87 złotego.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika , że na wniosek M. K. z dnia 25 września 2013r , została ona uchwałą zarządu z dnia 2 października tego roku wykreślona z listy członków strony pozwanej.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy uznał , że żądanie sądowej waloryzacji zgromadzonego przez powódkę wkładu mieszkaniowego nie jest uzasadnione.

Odwołując się do stanowisk Sądu Najwyższego zawartych w orzeczeniach z 19 listopada 1997r , sygn.. III CZP 52/97 i z 24 lipca 2002r , sygn. I CKN 901/00 ocenił , że roszczenie byłego członka o zwrot wkładu mieszkaniowego powstaje dopiero od momentu ustania członkostwa i od tej daty wierzytelność z tego tytułu może ewentualnie podlegać waloryzacji. Dopiero bowiem od tej chwili staje się zwykłą wierzytelnością o charakterze pieniężnym , przestając , wobec ustania członkostwa , pełnić rolę przesłanki uzyskania prawa do lokalu. Wcześniej, kiedy członkostwo takie ma miejsce , pieniądze zgromadzone tytułem wkładu nie mogą podlegać swobodnej dyspozycji ze strony spółdzielcy , pozostając w zasobie finansowym Spółdzielni , stanowiąc element partycypacji oczekującego na przydział w kosztach finansowania inwestycji w ramach której lokal ma powstać.

W konsekwencji, skoro wierzytelność powódki o zwrot środków zgromadzonych tytułem wkładu powstała dopiero w październiku 2013r, rzeczą M. K. było wykazać w postępowaniu , iż od tej daty miała miejsce istotna utrata siły nabywczej pieniądza. Wobec faktu , iż okoliczności świadczących o istnieniu do niej podstaw niej nie udowodniła, powództwo nie mogło zostać uznane za usprawiedliwione.

Sąd dodatkowo zwrócił uwagę , że strona pozwana otrzymała z chwilą powstania w związku z członkostwem powódki jedynie zdenominowane , w wielkościach nominalnych, wartości wniesionych przez nią udziału oraz wkładu i nie może ona , w warunkach gospodarki rynkowej odpowiada za ich waloryzację według zasad określonych w art. 358 [1] §3 kc , co stanowiłoby nadmierne , a przy tym nie uzasadnione obciążenie pozostałych jej członków.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania była norma art. 98 §1 i 2 kpc i wynikająca z niej , dla ich rozliczenia pomiędzy stronami , zasada odpowiedzialności za wynik sprawy.

W apelacji od tego orzeczenia powódka, zaskarżając nią rozstrzygnięcie z dnia 1 lipca 2014r w zakresie punktów I i III jego sentencji, domagała się zreformowania wyroku poprzez zasądzenie na swoją rzecz kwoty 110 000 złotych oraz przyznania kosztów postępowania za obydwie instancje.

Jako wniosek ewentualny sformułowała żądanie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy został oparty na zarzucie naruszenia prawa materialnego, w następstwie nieprawidłowego zastosowania lub niezastosowania :

a/ art. 27ust. 1 ustawy Prawo Spółdzielcze poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że wierzytelność z tytułu wkładu mieszkaniowego wniesionego przez powódkę stała się wymagalna dopiero z chwilą ustania członkostwa M. K. mimo, że tej cechy nabrała już w chwili zgromadzenia wkładu,

b/ art. 358 [1] §3 kc jako konsekwencji nie przeprowadzenia sądowej waloryzacji tej wierzytelności mimo istnienia ku temu przesłanek wskazanych przez fakty powołane przez powódkę,

c/ art. 111 ustawy Prawo Spółdzielcze jako następstwa nie uwzględnienia przez Sąd wynikającej z tej normy zasady sukcesji generalnej i wobec tego nietrafnego przyjęcia, że strona pozwana jest jedynie beneficjentem środków zgromadzonych przez powódkę jako wkład nie jest natomiast obowiązana do ich zwrotu ustępującemu członkowi po dokonaniu ich właściwej waloryzacji, służącej urealnieniu ich rzeczywistej wartości.

W obszernych motywach środka odwoławczego powódka podtrzymywała stanowisko prezentowane w postępowaniu przed Sądem I instancji, stojąc na stanowisku, że od momentu wniesienia wkładu członek spółdzielni stawał się dysponentem zgromadzonych środków i mógł skutecznie żądać ich wypłaty w każdym czasie nie tylko w sytuacji utraty członkostwa w spółdzielni. Zakaz tego rodzaju bowiem wynikający z art. 21 ustawy Prawo Spółdzielcze dotyczy jedynie udziałów, bezpośrednio powiązanych z samym statusem określonego podmiotu jako członka spółdzielni.

Ponieważ od samego początku świadczenie o którego zwrot powódka może w każdym czasie się ubiegać, miało charakter pieniężny, podlega ono waloryzacji na podstawie przepisu art. 358 [1] §3 kc, a nie może budzić wątpliwości, że od daty zgromadzenia przez nią wkładu miała miejsce istotna utrata siły nabywczej pieniądza.

Odpowiadając na apelację strona pozwana domagała się jej oddalenia jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw oraz obciążenia M. K. kosztami postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy M. K. nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu.

Powódki w jego ramach nie sformułowała żadnych zarzutów natury procesowej za pomocą których kwestionowałyby sposób dokonania przez Sąd Okręgowy oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, poprawności wniosków dotyczących poczynionych ustaleń faktycznych, ich kompletności czy zgodności z treścią dowodów.

Zaniechanie to ma tę konsekwencję, iż ustalenia te jako nie negowane, Sąd II instancji, przy aprobacie dla nich, przyjmuje za własne.

Nie można podzielić żadnego z zarzutów prawno materialnych na których opiera się konstrukcja apelacji.

Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, że powódka, będąca od 1 sierpnia 1973r członkiem spółdzielni mieszkaniowej (...) w K., poza pokryciem udziału zgromadziła wkład mieszkaniowy o charakterze zaliczkowym, w łącznej wysokości 28 700 [ówczesnych złotych.

Status członka miała w okresie pomiędzy tą datą a 2 października 2013r , kiedy zarząd strony pozwanej , w odpowiedzi na jej wniosek, podjął uchwałę o wykreśleniu jej z grona członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) „ , która przejęła M. K. jako podmiot o tym statusie na skutek przekształceń podmiotowo - organizacyjnych poprzedniego podmiotu spółdzielczego.

Zgodnie z postanowieniami art. 20 §1 i 2 ustawy Prawo Spółdzielcze z dnia 16 września 1982 r [jedn. tekst DzU z 2013 poz. 1443] , obowiązkowym świadczeniem każdego członka spółdzielni na rzecz tego podmiotu korporacyjnego jest zadeklarowanie i wniesienie jednego wkładu. Przy tym statut może zobowiązywać do zadeklarowania większej ilości udziałów, a także obligować każdego do wnoszenia wkładów , które stanowią element tworzący majątek spółdzielni. Bliższe określenie rodzajów wkładów ich wysokości, a także sposobu w jaki spółdzielnia może jej wykorzystywać ustawodawca pozostawił postanowieniom tego dokumentu.

Wkład stanowi przy tym element majątkowy udziału członka w kosztach działalności spółdzielni mieszkaniowej , zmierzających do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych spółdzielców , pozostając przy tym warunkiem uzyskania przez nich przydziału lokalu mieszkalnego. Ten wzajemny związek powoduje , że do momentu kiedy określony podmiot , który zgromadził całość czy część wkładu , pozostaje członkiem nie może swobodnie dysponować tak zgromadzonymi środkami, a to jego uprawnienie aktualizuje się dopiero w chwili gdy z własnej inicjatywy czy też z innych przyczyn członkostwo to utraci. Wówczas bowiem wykluczone jest uzyskanie przezeń przydziału mieszkania , a wkład podlega zwrotowi skoro wzajemne relacje pomiędzy byłym członkiem a spółdzielnią ustają, a ich zniesienie wymaga dokonania wzajemnych rozliczeń , także finansowych.

Dopiero zatem wówczas można mówić o powstaniu po stronie byłego członka wobec drugiej strony wierzytelności z tytułu zwrotu wkładu , a z drugiej strony o zaktualizowaniu się po jej stronie obowiązku jej zaspokojenia. Stąd dopiero wówczas były członek może skutecznie domagać się jego wykonania. [Jego wierzytelność nabiera cech wymagalności]

Z taką właśnie sytuacją wymagalności wierzytelności byłego członka z tytułu zwrotu środków zgromadzonych z tytułu wkładu należy wiązać ustanowione na jego rzecz w normie art. 27 ust. 1 ustawy uprawnienie do dysponowania nią, w tym rozporządzania na rzecz osób trzecich.

Inna interpretacja tego przepisu do której odwołuje się powódka nie jest uzasadniona. Byłaby ona sprzeczna z charakterem wkładu o jakim była mowa wyżej.

Powoduje to , że pierwszy ze stawianych zarzutów materialnoprawnych należy odeprzeć.

Utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego , wypracowane na tle określenia charakteru wierzytelności z tytułu wkładu , a także obowiązków spółdzielni wobec ustępującego członka z tytułu jej zwrotu , w tym możliwości wcześniejszego , aniżeli data ustania członkostwa , powstania samego zobowiązania i dokonywania sądowej waloryzacji świadczenia z tego tytułu, należnego byłemu członkowi należy ocenić jako jednolite . Zgodnie z nim tego rodzaju waloryzacja wcześniej , aniżeli od chwili utraty statusu członka , nie jest możliwa

/ por. bliżej w tej kwestii judykaty z 19 listopada 1997r , sygn.. III CZP 52/97, z 24 lipca 2002 , sygn. I CKN 901/00 i z 18 lutego 2010r , sygn.. II CSK 369/09. /

Podzielając je , Sąd Apelacyjny uznaje w konsekwencji , że zarzut wadliwego nie zastosowania przez Sąd Okręgowy przepisu art. 358 [1] §3 kc także nie może zostać uznany za trafny.

Skoro możliwość sądowej waloryzacji środków zgromadzonych przez M. K. tytułem wkładu , w oparciu o przesłanki wskazane w tym przepisie, byłaby możliwa dopiero po dniu 2 października 2013r , to rzeczą powódki było wykazanie , że od tej daty miały miejsce fakty potwierdzające wypełnienie się przesłanek waloryzacji, wskazanych w tym przepisie. Ponieważ nie zdołała tych okoliczności dowieść , powództwo zasadnie zostało przez Sąd I instancji oddalone.

Nie ma też racji powódka, zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 111 ustawy Prawo spółdzielcze. Zagadnienie związane z następstwem prawnym strony pozwanej wobec Spółdzielni Mieszkaniowej (...) „w K., której M., . K. była członkiem od 1 sierpnia 1973r, nie było pomiędzy stronami przedmiotem sporu. Swojego następstwa wobec niej nie kwestionowała pozwana, co wprost wynika także z treści odpowiedzi na pozew.

Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku nie odnosił się wprost do tego zagadnienia wskazując jedynie na ewentualne dla niej konsekwencje ekonomiczne waloryzacji świadczenia powódki, w sytuacji pozwana sama pozyskała tytułem zdenominowanego wkładu M. K. sumę jedynie symboliczną, pozbawioną zupełnie znaczenia gospodarczego.

Z podanych wyżej przyczyn, w uznaniu apelacji za nieuzasadnioną, Sąd Apelacyjny orzekł o jej oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98 §1 i 3 kpc w zw z art. 108 §1 i 391 §1 kpc.

Kwota należna stronie pozwanej od powódki została ustalona, uwzględnivszy wartość przedmiotu zaskarżenia, na podstawie §6 pkt 5 w zw z §13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności adwokackie [...] z dnia 28 września 2002r [Jedn. tekst DzU z 2013 poz. 461]